

Novela exekučního řádu - šance na nastavení spravedlivějšího systému před příchodem nové vlny zadlužení v souvislosti s epidemií COVID 19

Stručný přehled k novele exekučního řádu (ST 545) a vybraným pozměňovacím návrhům v souvislosti s odhadovanými ekonomickými dopady epidemie COVID 19 a jejich vlivem na zadluženost občanů ČR.

ČR je stále rájem exekucí

Na konci roku 2020 bylo vymáháno celkem 4,32 mil. exekucí. Osob v exekuci bylo 723 tis., na jednoho dlužníka tak průměrně připadalo 6 exekucí. Počet zahajovaných exekucí pomalu klesá od roku 2014, ovšem celkový počet exekucí se od ekonomické krize roku 2009 stále drží na vysokých číslech. Systém je navíc zatížený asi dvěma miliony nevymahatelných exekucí.

Po ekonomické krizi přichází exekuční vlna

Po ekonomické krizi z roku 2008 následovala vlna exekucí, kdy se počet každoročně zahajovaných exekucí oproti předkrizovému období více než zdvojnásobil (viz graf níže).¹ Nárůst počtu zahájených exekucí má oproti ekonomickým dopadům zpoždění 1 až 3 let, novou vlnu tak můžeme očekávat kolem roku 2022. Svědčí pro to i tyto ekonomické indikátory:

Nezaměstnanost, ekonomická (ne)aktivita a úbytek podnikatelů:

- Za rok 2020 narostla nezaměstnanost o 40 % na 4 %, a to navzdory přijatým opatřením pro její udržení. V Karlovarském kraji (kde je 16 % lidí v exekuci) se meziročně podíl nezaměstnaných osob dokonce zdvojnásobil. Za leden 2021 došlo k dalšímu zhoršení počtu nezaměstnaných, a to na 4,3 %.
- Od března do konce září 2020 (tedy pouze za slabší 1. vlnu) sklouzlo podle dat ČSÚ na 55 tisíc lidí v produktivním věku nově mezi ekonomicky neaktivní. To znamená, že ztratili původní práci a novou již ani nezkoušejí hledat, z toho 45 tisíc bylo žen.
- Od března do konce září 2020 (opět pouze za 1. vlnu) podle dat ČSÚ ubylo 8 500 podnikatelů se zaměstnanci, z toho 8 400 bylo žen.
- Do konce května podle ankety Hospodářské komory může zkrachovat polovina podnikatelů nejvíce zasažených oborů (např. restaurace, posilovny, hotely), pokud nebude navýšena podpora

Legislativní příprava na další vlnu

Novela exekučního řádu představuje příležitost odstranit část zátěže z minulosti zastavením nevymahatelných exekucí a napravit absurdity současného systému ještě před hlavním náporům nově zahajovaných exekucí. Je však nutné přijmout následující pozměňovací návrhy:

¹ V letech 2007 a 2008 je nárůst počtu exekucí ještě ovlivněn hromadným předáváním starších dluhů (konec 90. let a začátek století) k exekučnímu vymáhání i skokovým navýšením paušálních odměn u nejnižších dluhů tehdejšími ministrem spravedlnosti, ke kterému došlo v roce 2006. Další nárůst zapříčinily dopady ekonomické krize, které kulminovaly v roce 2011.

<i>Pozměňovací návrh</i>	<i>Potenciál zmírnění dopadů ekonomické krize</i>
Zastavování zjevně nevymahatelných exekucí - částečná zpětná účinnost posl. Farského (PN 7427)	Zastavení statisíců zjevně nevymahatelných exekucí (bezúspěšnost 9 a více let) k datu účinnosti novely
Racionalizace zastavování exekucí posl. Farského (PN 7428)	Zastavení asi milionu a půl nevymahatelných exekucí 3 roky od účinnosti zákona = snížení v době nové vlny exekucí
Čistá teritorialita posl. Kolářika (PN 7406) nebo spotřebitelská teritorialita posl. Výborného (PN 7422)	Odstranění byznysu s exekucemi a zavedení principu 1 dlužník - 1 exekutor
Dřívější účinnost zákona posl. Výborného (PN 7426)	Účinnost nastane 1. 1. 2022 - potřebné změny tak nastanou asi o rok dříve
Soudní poplatek při zahájení exekuce posl. Kolářika (PN 7406)	Stanovení soudního poplatku odradí od zahajování části nevymahatelných exekucí i v případech neschválení teritoriality exekutorů

Přehled k novele exekučního řádu (ST 545) zpracovali za Platformu za reformu exekucí Věnek Bonuš (Rekonstrukce státu), Radek Hábl (Institut prevence a řešení předlužení) a Jana Kavková (Rubikon Centrum).

